

POËZIEVESPER
MARTINIKERK GRONINGEN
29 maart 2015

MOEDER

Rogier van der Weyden
Madonna in rood, 15^e eeuw

GEDICHTEN

HET BOEK

Zij is mijn licht ontkroonde moeder nu
haar schoot de troon waarop ik kalend
zit. Ik ben nooit jong geweest. Ze leest

mij uit het boek dat ons verbindt, maar
zij kent enkel het begin terwijl ik weet
hoe het straks afloopt met haar kind. Hoe

leg je aan je moeder uit dat wat je doet
tussen de regels al geschreven staat
en dat het daarom moet. Haar mantel

is van bloed dat even om me
sloot nadat het licht mij
voor de aarde uitverkoos. Haar

lieveling ben ik, mijn naam de toverspreuk
die in het grootboek van haar hoofd
in kapitalen staat gevat. Speels

wijs ik haar op al wat kreukt tussen
het eerste en het laatste blad

Hester Knibbe
Verstoorde grond, 2002

DE WOLKEN

Ik droeg nog kleine kleeven, en ik lag
Lang – uit met moeder in de warme hei,
De wolken schoven boven ons voorbij
En moeder vroeg wat ‘k in de wolken zag.

En ik riep: Scandinavië, en: eenden,
Daar gaat een dame, schapen met een herder –
De wond’ren werden woord en dreven verder,
Maar ‘k zag dat moeder met een glimlach weende.

Toen kwam de tijd dat ‘k niet naar boven keek,
Ofschoon de hemel vol van wolken hing,
Ik greep niet naar de vlucht van ’t vreemde ding
Dat met zijn schaduw langs mijn leven streek.

- Nu ligt mijn jongen naast mij in de heide
En wijst me wat hij in de wolken ziet,
Nu schrei ik zelf, en zie in het verschiet
De verre wolken waarom moeder schreide –

Martinus Nijhoff
uit: *Vormen*, 1924

MOEDERTAAL

Misschien slaapt er nog iets diep in je hoofd
iets van de taal van je moeder

want taal kan slapen - je probeert te bedenken
wat je droomde terwijl de droom alweer verdwijnt
in een steeds donkerder wordende schemer nog
voor je de woorden ervoor terugvindt

bij het woord moedertaal zie ik een oude foto
een schemerdonkere slaapkamer en in het bed
een jonge vrouw met in haar schoot
een pasgeboren kind - mijn moeder en ik

ze buigt zich over mij en haar gezicht is
nadenkend alsof ze zich afvraagt wie ik ben
mij zoekt en zoekt naar woorden voor mij

ik herinner mij niets van wat ze zei maar
dat is misschien de taal van je moeder
slapende geluiden in je hoofd

Rutger Kopland

Over het verlangen naar een sigaret, 2001

Is het vandaag of gisteren, vraagt mijn moeder,
bladstil, gewichtloos drijvend op haar witte bed.
Altijd vandaag, zeg ik. Ze glimlacht vaag
en zegt: zijn we in Roden of Den Haag?
Wat later: kindje, ik word veel te oud.
Ik troost haar, dierbare sneeuwwitte astronaut
zover al van de aarde weggedreven,
zo moedig uitgestapt en in de ruimte zwevend
zonder bestek en her en der.
Zij zoekt - het is een s.o.s. -
haar herkomst en haar zijn als kind
en niemand niemand die haar vindt
zoals zij was. Haar Franse les
herhaalt zij: van haar 6e jaar:
'byou, chou, croup, trou, clou, pou, où,
die eerste juffrouw, weet je wel
die valse oude mademoiselle
hoe heet ze nou. Ik ben zo moe.'

Had ik je maar als kind gekend,
die nu mijn kind en moeder bent.

M.Vasalis
De oude kustlijn, 2002

MOEDER

Nadat mijn vader stierf en jij zo oud en ontredderd achterbleef, ben ik begonnen jij tegen je te zeggen, want als niemand meer jij tegen je zegt, ben je zo oud.

Toen ging je toch weer leven, maar heel anders, niet meer mijn moeder maar gewoon het meisje voor je mijn vader trouwde, het verleden als toekomst voor je, weer bij moeder thuis.

Was ik je zoon of een teruggekeerde vriend van heel vroeger, als wij wandelden - het ging toch nog, voorzichtig - langs de paadjes van 't bos, en jij vertelde, arm in arm?

En toen het niet meer ging en ik kwam bij je in 't ziekenhuis leefde je nog weer eerder, vlak bij de dood, maar trots toch, als je toonde stapje voor stapje, wat je al weer kon.

Tot je het niet meer kon, ook niet meer praten, enkel nog kijken, en ook dat niet meer, enkel nog slapen naar de laatste adem. En 'k heb je haar gestreeld, als van een kind.

Vriendinnetje. Dochter van mij.

Gaia

Ik ben de stenen moedermaagd
met beide voeten sta ik in de aarde,
tot aan mijn dijnen ingegraven. Mos kroop
langs huid en haar omhoog, de tijd verloor ik

uit het oog. Het naakte
druk ik aan mijn borst: het joch dat in me
staat gebeiteld alsof het nog
een hoedster zoekt de warmte
van een vrouwenlijf bij mij
de grofgebouwde die net als hij

gehouden werd uit rots. Soms rouwt
een moeder ons voorbij die zachter is en
naar de wolken kijkt, dan weer bezwerend
mompelt tot de grond: vrouw zonder
smarten, moeder van mos en steen buig
in ontferming om hem heen.

Hester Knibbe
Verstoorde grond, 2002

Hendrik Chabot
Moeder en kind
Algemene Begraafplaats Crooswijk, Rotterdam

De moeder de vrouw

Ik ging naar Bommel om de brug te zien.
Ik zag de nieuwe brug. Twee overzijden
die elkaar vroeger schenen te vermijden,
worden weer bureu. Een minuut of tien

dat ik daar lag, in 't gras, mijn thee gedronken,
mijn hoofd vol van het landschap wijd en zijd –
laat mij daar midden uit de oneindigheid
een stem vernemen dat mijn oren klonken.

Het was een vrouw. Het schip dat zij bevoer
kwam langzaam stroomaf door de brug gevaren.
Zij was alleen aan dek, zij stond bij 't roer,

en wat zij zong hoorde ik dat psalmen waren.
O, dacht ik, o, dat daar mijn moeder voer.
Prijs God, zong zij, Zijn hand zal u bewaren.

Martinus Nijhoff
Nieuwe gedichten, 1934

De moeder het water

Ik ging naar moeder om haar terug te zien.
Ik zag een vreemde vrouw. Haar blik was wijd en
leeg, als keek zij naar de verre overzijde
van een water, niet naar mij. Ik dacht: misschien

- toen ik daar stond op het gazon, pilsje gedronken
in de kantine van het verpleegtehuis, de tijd
ging langzaam in die godvergeten eenzaamheid –
misschien zou 't goed zijn als nu Psalmen klonken.

Het was mijn moeder, het lijfje dat daar roer-
loos stond in 't gras, alleen haar dunne haren
bewogen nog een beetje in de wind, als voer

zij over stille waatren naar een oneindig daar en
later, haar God. Er is geen God, maar ik bezwoer
Hem Zijn belofte na te komen, haar te bewaren.

Rutger Kopland
Tot het ons loslaat, 1997

DE MOEDER

Hij sprak en zeide
In 't zaël zich wendend:
Vaarwel, o moeder,
Nooit keer ik weer...
En door de lanen
Zag zij hem gaan en
Sprak geen vervloeking maar weende zeer.

Sprak geen vervloeking...
Doch, bijna blijde,
Beval de maagden:
Laat immermeer
De zetels staan en
De lampen aan en
De poort geopend, de slotbrug neer.

En toen, na jaren,
Melaats, een zwerver
Ter poorte klaagde:
Uw zóon keert weer...
Zag zij hem aan en
Vond gene tranen,
Voor zoveel vréugde geen tranen meer.

DRUKVAL

mijn moeder wil niet meer
ze wil zichzelf niet meer
ze wil de dag niet meer
beginnen maar eindigen

evenmin en daartussenin
is er enkel tegenzin
om te ademen en te kijken
te praten te blijven

het gebeurde op een dag
er was die plotse drukval
door een windvlaag klapte
een deur dicht en daar

achter zit sindsdien haar
leven: door het raampje
kan je zien hoe het was en
het roept ook nog zwakjes

maar zij hoort het niet

mijn moeder is mijn naam vergeten,
mijn kind weet nog niet hoe ik heet.
hoe moet ik mij geborgen weten?

noem mij, bevestig mijn bestaan,
laat mijn naam zijn als een keten.
noem mij, noem mij, spreek mij aan,
o, noem mij bij mijn diepste naam.

voor wie ik liefheb, wil ik heten.

Neeltje Maria Min,
Voor wie ik liefheb wil ik heten, 1966